

ЛЮБЧИК О. В.,
аспірант кафедри кримінально-правових
дисциплін
(Дніпровський державний університет
внутрішніх справ)

УДК 343.9

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.5.113>

УДОСКОНАЛЕННЯ САНКЦІЙ СТ. 286-1 КК УКРАЇНИ: СУДОВА ПРАКТИКА ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Статтю присвячено аналізу судової практики призначення покарань за ст. 286-1 КК України та огляду зарубіжного досвіду щодо закріплення покарань у санкціях статей, що регулюють кримінальну відповідальність за керування транспортними засобами у стані сп'яніння. На підставі аналізу судової практики призначення покарань за ст. 286-1 КК України, визначено, що загальні показники за 2020-2024 роки вказують на зменшення призначення покарання у виді позбавлення волі на певний строк. Встановлено причини такої динаміки, зокрема призначення інших покарань, які не передбачені у санкціях ст. 286-1 КК України: штраф, арешт; обмеження волі; виправні роботи; громадські роботи; службове обмеження для військовослужбовців; тримання в дисциплінарному батальйоні. Доведено, що найбільшу кількість тих покарань, які не передбачені у ст. 286-1 КК України складає штраф, який перевищує показники призначення покарань у виді позбавлення волі на певний строк за 2020-2024 роки. На підставі аналізу КК Азербайджанської Республіки, Республіки Казахстан, Республіки Молдова, Грузії, Республіки Таджикистан, Королівства Іспанія, Республіки Польща, Литовської Республіки, Республіки Болгарія, Англії (Велика Британія), Німеччини та КК України визначено, що у санкціях статей зазначених країн передбачається покарання у виді позбавлення волі на певний строк, проте санкції ст. 286-1 КК України порівняно із санкціями, які передбачені в КК зарубіжних країн, більш суворі. Крім того у всіх КК зарубіжних країн, як і в українському законодавстві, передбачається такий вид покарання, як позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, та його назва відповідає тій, що визначена у санкціях ст. 286-1 КК України - позбавленням права керувати транспортними засобами. Зазначається, що на відмінну від українського законодавця зарубіжний в більшості випадків закріплює альтернативну санкцію, якою надає право суду обрати серед інших не тільки позбавлення волі на певний строк. Такими покараннями у КК зарубіжних країн є штраф, несплачена праця на користь суспільства (громадські роботи), виправні роботи, арешт. Доведено, що такий підхід щодо закріплення альтернативної санкції існує у ст. 286 КК України, а відповідно породжує питання щодо відсутності у ст. 286-1 КК України. На підставі аналізу судової практики призначення покарань за ст. 286-1 КК України та зарубіжного досвіду, запропоновано доповнення санкції ч. 1 ст. 286-1 КК України, таким видом покарання, як штраф в такій редакції: «ч. 1 ст. 286-1 КК України - карається штрафом від трьох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк до трьох років з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк від трьох до п'яти років».

Ключові слова: зарубіжний досвід, керування, кримінальна відповідальність, кримінальне правопорушення, позбавлення волі на певний строк, покарання, позбавленням права керувати транспортними засобами, порушення правил, стан сп'яніння, санкція, судова практика, транспортний засіб, удосконалення.



Liubchuk O. V. Improving the sanctions of Art. 286-1 of the Criminal Code of Ukraine: judicial practice and foreign experience

The article is devoted to the analysis of the judicial practice of sentencing under Art. 286-1 of the Criminal Code of Ukraine and a review of foreign experience in fixing punishments in the sanctions of articles regulating criminal liability for driving vehicles while intoxicated. Based on the analysis of the judicial practice of sentencing under Art. 286-1 of the Criminal Code of Ukraine, it was determined that the general indicators for 2020-2024 indicate a decrease in the imposition of punishment in the form of imprisonment for a certain term. The reasons for such dynamics are established, in particular, the imposition of other punishments that are not provided for in the sanctions of Art. 286-1 of the Criminal Code of Ukraine: fine, arrest; restriction of freedom; correctional labor; community service; service restriction for military personnel; detention in a disciplinary battalion. It has been proven that the largest number of punishments that are not provided for in Art. 286-1 of the Criminal Code of Ukraine is a fine that exceeds the rates of imposing punishments in the form of imprisonment for a fixed term for 2020-2024. Based on the analysis of the Criminal Codes of the Republic of Azerbaijan, the Republic of Kazakhstan, the Republic of Moldova, Georgia, the Republic of Tajikistan, the Kingdom of Spain, the Republic of Poland, the Republic of Lithuania, the Republic of Bulgaria, England (Great Britain), Germany and the Criminal Code of Ukraine, it was determined that the sanctions of the articles of these countries provide for punishment in the form of sanctions. 286-1 of the Criminal Code of Ukraine are stricter than the sanctions provided for in the Criminal Codes of foreign countries. In addition, all the Criminal Codes of foreign countries, as well as Ukrainian legislation, provide for such a type of punishment as deprivation of the right to hold certain positions or engage in certain activities, and its name corresponds to that defined in the sanctions of Art. 286-1 of the Criminal Code of Ukraine - deprivation of the right to drive vehicles. It is noted that, unlike the Ukrainian legislator, in most cases the foreign one establishes an alternative sanction, which gives the court the right to choose among others not only imprisonment for a certain period. Such punishments in the Criminal Codes of foreign countries include a fine, unpaid labor for the benefit of society (community work), correctional labor, arrest. It has been proven that such an approach to securing an alternative sanction exists in Art. 286 of the Criminal Code of Ukraine, and accordingly raises the question of the absence of Art. 286-1 of the Criminal Code of Ukraine. Based on the analysis of judicial practice in assigning punishments under Art. 286-1 of the Criminal Code of Ukraine and foreign experience, it is proposed to supplement the sanction of Part 1 of Art. 286-1 of the Criminal Code of Ukraine with such a type of punishment as a fine in the following wording: Part 1 of Art. 286-1 of the Criminal Code of Ukraine - shall be punishable by a fine of three thousand to five thousand non-taxable minimum incomes of citizens or imprisonment for up to three years with deprivation of the right to drive vehicles for a period of three to five years.

Key words: *foreign experience, management, criminal liability, criminal offense, imprisonment for a certain period, punishment, deprivation of the right to drive vehicles, violation of rules, state of intoxication, sanction, judicial practice, vehicle, improvement.*

Вступ. Правильна побудова санкцій кримінально-правової норми має не менше значення, ніж правильне конструювання її диспозиції. Призначення адекватного покарання особам, які вчинили кримінальні правопорушення, є важливим для досягнення цілей покарання. Загальні засади призначення покарання, передбачені в КК України, встановлюють, що суд визначає покарання в межах, зазначених у санкції статті Особливої частини КК



України, яка передбачає відповідальність за дане правопорушення. Значення санкцій кримінально-правової норми не можна недооцінювати в цьому контексті. Наукові дослідження приділяють значну увагу виправленню недоліків у формуванні санкцій у КК України, як важливому етапу вдосконалення кримінального законодавства. Не меншого значення має вивчення судової практики та зарубіжного досвіду для подальшого удосконалення санкцій кримінально-правових норм, зокрема санкцій ст. 286-1 КК України.

Проблемам кримінальної відповідальності за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами в стані сп'яніння, зокрема щодо перспектив доповнення Кримінального кодексу України та законодавчого визначення статті 286-1 КК України присвячені роботи Барановського Я.І. Бесчастної В.В., Варивода В. І., Крайника Г.С., Лихової С.Я., Микитчика О.В., Мисливого В.А., Овчаренко А.Є., Попова К. Л., Риндюка І. І., Філіппова А. В., Шармари О. М., Шульженко Н.В., Шевчук Н.В. У працях таких вчених, як Мисливий В. А., Пилипенко Є.О., Тарасенка О., Червінчук А.В. досліджувались питання щодо призначення покарання у виді позбавлення права керування транспортними засобами як додаткового виду покарання за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами. Проте самостійного дослідження в якому б аналізувалась судова практика призначених покарань за ст. 286-1 КК України та здійснювався аналіз зарубіжного досвіду щодо закріплених покарань за керування у нетверезому стані не було.

Постановка завдання. Метою цієї статті є аналіз судової практики за ст. 286-1 КК України та зарубіжного досвіду щодо закріплених покарань за керування транспортними засобами у стані сп'яніння на підставі, якого запропонувати удосконалення санкцій ст. 286-1 КК України.

Результати дослідження. Відповідно до КК України санкції ст. 286-1 КК України визначені наступним чином: за ч. 1 - позбавлення волі на строк до трьох років з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк від трьох до п'яти років; за ч. 2 - позбавлення волі на строк від трьох до восьми років з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк від п'яти до восьми років; за ч. 3 - позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк від п'яти до десяти років; за ч. 4 - позбавлення волі на строк від семи до дванадцяти років з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк від семи до десяти років [10]. Отже і основний склад і кваліфіковані передбачають відносно визначені санкції, а саме представлений один вид покарання у виді позбавлення волі на певний строк. Відносно визначені санкції широко поширені не лише у кримінальному праві сучасної України, а й у законодавстві інших країн. Зазначений вид кримінальних санкцій має значну кількість підвидових поєднань. У відносно визначених санкціях зазначені мінімум і максимум розміру покарання (наприклад, у ч. 5 ст. 191 КК України [10]: «...караються позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років») чи зазначений тільки максимум (наприклад, у ч. 1 ст. 191 КК України: «...карається позбавленням волі на строк до чотирьох років»). Якщо санкції статей Особливої частини КК України не визначають мінімального розміру покарання, необхідно застосовувати відповідні статті Загальної частини КК України. Наприклад, згідно з ч. 2 ст. 63 КК України позбавлення волі встановлюється на строк від одного року, тобто яким би чином санкції не оформлювалися, у будь-якому разі існує інтервал між мінімумом і максимумом санкції. Серед відносно визначених санкцій вирізняють ще два підвиди з вузькими і широкими межами покарання. Загальноновизнано, що загальніший характер має законодавчий опис злочинного діяння в диспозиції, то ширшими повинні бути межі санкції. Однак необґрунтоване розширення меж розміру покарання перетворює відносно визначені санкції на абсолютно невизначені [12]. Вважаємо, що в теорії кримінального права недостатньо уваги приділяється вивченню оптимальних меж між мінімумом і максимумом санкції. Розумна диференціація складів злочину і звуження меж санкцій призведуть до обмеження суддівського розсуду при визначенні конкретного виду й обсягу покарання, що, безперечно, підвищить авторитет закону і правосуддя [17; 16, С. 36]. Проте відповідна проблема не є предметом цієї статті.



Зміст санкцій кримінально-правової норми, передбаченої у ст. 286-1 КК України засвідчує, що відбулося суттєве посилення кримінальної відповідальності (порівняно із санкціями ст. 286 КК України «Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами») [11, С. 22]. Так у санкції ч. 1 ст. 286 КК України окрім позбавлення волі на певний строк передбачається штраф від трьох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до двох років, або арешт на строк до шести місяців, або обмеження волі на строк до трьох років. Проте зазначені покарання відсутні у ст. 286-1 КК України. Отже, існуючий виклад санкції ч.1 ст. 286-1 КК України, який є відмінний від ст. 286 КК України на нашу думку породжує питання щодо відсутності альтернативних покарань у ч. 1 ст. 286-1 КК України. Судова практика щодо визначення показників про осіб притягнутих до кримінальної відповідальності та види кримінального покарання за 2020-2024 роки відносно призначення покарання у виді позбавлення волі демонструє наступне [14]. У 2020 році жодного вироку із призначенням покарання у виді позбавлення волі тільки 1 випадок призначення штрафу за ч. 1 ст. 286-1 КК України. За 2021 рік було призначено покарання у виді позбавлення волі на строк: 1 рік: за ч. 1 ст. 286-1 КК України - 3 випадки; понад 1 рік до 2 років включно – жодного випадку; понад 2 роки до 3 років включно - за ч. 2 ст. 286-1 КК України – 1 випадок; за ч. 3 ст. 286-1 КК України – 1 випадок; понад 3 роки до 5 років включно - за ч. 2 ст. 286-1 КК України – 3 випадки; за ч. 3 ст. 286-1 КК України – 4 випадки; понад 5 років до 10 років включно - за ч. 2 ст. 286-1 КК України – 2 випадки; понад 10 років до 15 років включно - жодного випадку. За 2022 рік було призначено покарання у виді позбавлення волі на строк: - 1 рік: за ч. 1 ст. 286-1 КК України - 10 випадків; понад 1 рік до 2 років включно - за ч. 1 ст. 286-1 КК України - 7 випадків; за ч. 3 ст. 286-1 КК України – 1 випадок; понад 2 роки до 3 років включно - за ч. 1 ст. 286-1 КК України - 1 випадок; за ч. 2 ст. 286-1 КК України – 3 випадки; за ч. 3 ст. 286-1 КК України – 3 випадки; понад 3 роки до 5 років включно - за ч. 1 ст. 286-1 КК України - 1 випадок; за ч. 2 ст. 286-1 КК України – 6 випадків; за ч. 3 ст. 286-1 КК України – 13 випадків; онад 5 років до 10 років включно - за ч. 1 ст. 286-1 КК України – 1 випадок; за ч. 3 ст. 286-1 КК України – 24 випадків, за ч. 4 ст. 286-1 КК України – 3 випадки; понад 10 років до 15 років включно - за ч. 4 ст. 286-1 КК України – жодного випадку. За 2023 рік було призначено покарання у виді позбавлення волі на строк: 1 рік: за ч. 1 ст. 286-1 КК України - 24 випадки; за ч. 2 ст. 286-1 КК України – 1 випадок; понад 1 рік до 2 років включно - за ч. 1 ст. 286-1 КК України - 9 випадків; за ч. 3 ст. 286-1 КК України – 1 випадок; понад 2 роки до 3 років включно - за ч. 1 ст. 286-1 КК України - 2 випадки; за ч. 2 ст. 286-1 КК України – 9 випадків; за ч. 3 ст. 286-1 КК України – 4 випадки; понад 3 роки до 5 років включно - за ч. 2 ст. 286-1 КК України – 8 випадків; за ч. 3 ст. 286-1 КК України – 26 випадків; понад 5 років до 10 років включно - за ч. 2 ст. 286-1 КК України – 2 випадків; за ч. 3 ст. 286-1 КК України – 30 випадків, за ч. 4 ст. 286-1 КК України – 8 випадків; понад 10 років до 15 років включно - за ч. 4 ст. 286-1 КК України – 1 випадок. За 2024 рік було призначено покарання у виді позбавлення волі на строк: 1 рік: за ч. 1 ст. 286-1 КК України - 26 випадки; за ч. 3 ст. 286-1 КК України – 1 випадок; понад 1 рік до 2 років включно - за ч. 1 ст. 286-1 КК України - 11 випадків; за ч. 2 ст. 286-1 КК України – 3 випадок; за ч. 3 ст. 286-1 КК України - 1 випадок; понад 2 роки до 3 років включно - за ч. 1 ст. 286-1 КК України - 2 випадки; за ч. 2 ст. 286-1 КК України – 11 випадків; за ч. 3 ст. 286-1 КК України – 5 випадків; понад 3 роки до 5 років включно - за ч. 1 ст. 286-1 КК України - 3 випадів; за ч. 2 ст. 286-1 КК України – 9 випадків; за ч. 3 ст. 286-1 КК України – 25 випадків; понад 5 років до 10 років включно - за ч. 1 ст. 286-1 КК України - 3 випадів; за ч. 2 ст. 286-1 КК України – 2 випадків; за ч. 3 ст. 286-1 КК України – 33 випадків, за ч. 4 ст. 286-1 КК України – 3 випадки; понад 10 років до 15 років включно - за ч. 4 ст. 286-1 КК України – 4 випадки.

Отже, загальна кількість призначених покарань у виді позбавлення волі на певний строк, за 2020- 2024 роки складає: 354 випадки. За кількістю найбільших випадків покарань у виді позбавлення волі маємо зазначити 2024 рік – 142 випадків; наступним є 2023 рік – 125; 2022 рік – 73; 2021 рік, який має найменші показники – 14 випадків. Проте у 2020 році



жодного випадку призначення покарання у виді позбавлення волі на певний строк, призначено тільки штраф - 1 випадок за ч. 1 ст. 286-1 КК України. Тобто загальні показники за вказані роки, надають підстав зазначити зменшення призначення покарання у виді позбавлення волі. Так однією з причин такої динаміки, нами виявлено призначення інших покарань, які не передбачені у санкціях ст. 286-1 КК України: штраф (1 випадок у 2020 році; 18 випадків у 2021 році; 57 випадків у 2022 році; 98 випадків у 2023 році; 101 випадок у 2024 році). Загальна кількість за 2020-2024 роки складає 275 випадків. арешт (1 випадок у 2021 році; 4 випадки у 2022 році; 13 випадків у 2023 році; 2 випадки у 2024 році). Загальна кількість за 2020-2024 роки складає 20 випадків; обмеження волі (4 випадки у 2021 році; 2- випадки у 2022 році; 1 випадок у 2023 році). Загальна кількість за 2020-2024 роки складає 7 випадків; виправні роботи (4 випадки у 2022 році; 6 випадків у 2023 році; 6 випадків у 2024 році). Загальна кількість за 2020-2024 роки складає 16 випадків; громадські роботи (1 випадок – 2021 році; 6 випадків у 2022 році; 9 випадків у 2023 році; 3 випадки у 2024 році). Загальна кількість за 2020-2024 роки складає 19 випадків; службове обмеження для військовослужбовців (3 випадки у 2022 році; 16 випадків у 2023 році; 15 випадків у 2024 році). Загальна кількість за 2020-2024 роки складає 34 випадки; тримання в дисциплінарному батальйоні (8 випадків у 2023 році; 5 випадків у 2024 році) [14]. Найбільшу кількість тих покарань, які не передбачені у ст. 286-1 КК України складає штраф - 275 випадків. Загальна кількість таких покарань за 2020-2024 роки складає 384 покарання, що перевищують загальну кількість призначених покарань у виді позбавлення волі на певний строк за 2020- 2024 роки, що складає - 354 випадки. А отже, відповідний аналіз доводить необхідність приведення ч. 1 ст. 286-1 КК України у відповідність із загальною нормою (ст. 286 КК України).

Аналіз закріплених покарань за керування транспортними засобами у стані сп'яніння окремих зарубіжних країн вказують на те, що хоча у більшості КК зарубіжних країн, Азербайджанської Республіки [2, С. 186; 13, С. 166], Республіки Казахстан [12, С. 424; 13], Республіки Молдова [6, С. 401; 13, С. 166], Грузії [3, С. 174-175], Республіки Таджикистан [9, С. 150], Королівства Іспанія [4, С. 181; 13, с. 166], Республіки Польща [8, С. 70], Литовської Республіки [5, С. 140-141; 15, С. 801], Республіки Болгарія [7, С. 243-244], Англії (Велика Британія)[18; 1, С. 48], Німеччини [19; 1, С. 51], як і в КК України передбачається покарання у виді позбавлення волі на певний строк, проте санкції ст. 286-1 КК України більш суворі. Крім того у всіх КК, як і в українському законодавстві, передбачається такий вид покарання як позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, та його назва відповідає тому, що міститься у санкціях ст. 286-1 КК України - позбавленням права керувати транспортними засобами. Слід зазначити, що на відміну від українського законодавця зарубіжний в більшості випадків закріплює альтернативну санкцію, якою надає право суду обрати серед інших не тільки позбавлення волі на певний строк. Такими у КК зарубіжних країн закріплює, штраф, несплачена праця на користь суспільства (громадські роботи), виправні роботи, арешт. Як вже зазначалося такий підхід щодо закріплення альтернативної санкції існує у ст. 286 КК України, а відповідно породжує питання щодо відсутності у ст. 286-1 КК України.

Висновки. На підставі аналізу судової практики призначення покарань за ст. 286-1 КК України та зарубіжного досвіду, запропоновано доповнення санкції ч. 1 ст. 286-1 КК України, таким видом покарання, як штраф в такій редакції: « ч. 1 ст. 286-1 КК України - карається штрафом від трьох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк до трьох років з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк від трьох до п'яти років».

Список використаних джерел:

1. Вітвіцький С. С., Веселов М. Ю., Пилипів Р. М. Юридична відповідальність за керування транспортними засобами у стані сп'яніння: проблеми та шляхи удосконалення правового регулювання : монографія / С. С. Вітвіцький, М. Ю. Веселов, Р. М. Пилипів. Київ : ВД Дакор, 2022. 152 с.



2. Кримінальний кодекс Азербайджанської Республіки, Кримінальний кодекс Республіки Казахстан / під. ред. В.Л. Менчинського. Переклад на українську мову Т.В. Руденко. К.: ОВК, 2016. 490 с.
3. Кримінальний кодекс Грузії / Переклад на українську мову Т.В. Руденко. під. ред. О.В.Коротюк. К.: ОВК, 2021. 254 с.
4. Кримінальний кодекс Королівства Іспанія / під. ред. В.Л. Менчинського. Переклад на українську мову О.В. Лішевської. К.: ОВК, 2016. 284 с.
5. Кримінальний кодекс Литовської Республіки / переклад К. В. ред. О. В. Коротюк. К.: ОВК, 2021. 158 с.
6. Кримінальний кодекс Республіки Білорусь, Кримінальний кодекс Республіки Молдова / під. ред. В.Л. Менчинського. Переклад на українську мову Т.В. Руденко. К.: ОВК, 2016. 462 с.
7. Кримінальний кодекс Республіки Болгарія / О. В. Коротюк. К.: ОВК, 2024. 294 с.
8. Кримінальний кодекс Республіки Польща / під ред. В. Л.Менчинського. Переклад на українську мову В. С. Станіч К.: ОВК, 2016. 138 с.
9. Кримінальний кодекс Республіки Таджикистан / під. ред. В.Л. Менчинського. Переклад на українську мову К.В. Менченя. К.: ОВК, 2019. 288 с.;
10. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14?find=1&text=%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%96#w1_56 (дата звернення 12.03.2023 р)
11. Микитчик О.В. Кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами в стані сп'яніння. *Часопис Київського університету інтелектуальної власності та права*. № 2. 2022. С.18-24.
12. Музика А. А., Горох О. П. Покарання та його застосування за злочини проти здоров'я населення : монографія. Київ : Паливода А. В., 2012. 404 с.
13. Острогляд О. В. Кримінальна відповідальність за керування транспортним засобом в стані сп'яніння: впровадження та зарубіжний досвід. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія : Право*. 2019. № 7. С. 160-168. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivif_2019_7_22
14. Статистичні данні Державної судової адміністрації України за 2020-2024 роки щодо про осіб притягнутих до кримінальної відповідальності та види кримінального покарання; за вчинення кримінального правопорушення передбаченого ст. 286-1 КК України. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/ (дата звернення 01.04.2024 р.).
15. Хавронюк М.І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації. Монографія. К.: Юристконсульт, 2006. 1048 с.
16. Черкашин І.І., Філей Ю.В. Кримінально-правові санкції за привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем. *Право і безпека – Law and Safety*. 2023. № 2 (89). С. 34-42.
17. Bakurova A., Pasichnyk M., Tereschenko E., Filei Yu. Fuzzy production model for managing courtdecisions in the case of theft. *CEUR Workshop Proceedings*. 2019. Vol. 2422. Pp. 284–296. URL: <https://ceur-ws.org/Vol-2422/paper23.pdf> (дата звернення: 09.01.2023).
18. GOV.UK.URL. (n. d.). Drink-drivingpenalties. URL: <https://www.gov.uk/drinkdrivingpenalties>; GOV.UK.URL. (n. d.). Drugsanddriving: thelaw. URL: <https://www.gov.uk/drug-driving-law>.
19. Strafgesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 13. November 1998. URL:<https://www.bundesrat.de/DE/aufgaben/recht/stgb/stgb.html>

